

Перш за все, нагадаємо, що процес глобалізації, який уже сьогодні набув рис незворотності, інтенсивного накопичення інформації та уніфікації життєвих практик, значною мірою впливає на розвиток кожного суспільства. Продуктом політичного розвитку даного процесу є поширення стандартизованих моделей політичної поведінки та буття суспільства загалом. У даному контексті гендерна парадигма може розглядатись щонайменше у двох варіантах політичного дискурсу: недемократичному та демократичному. Специфіка політичного розвитку сприяє розгортанню кожного з цих дискурсів у сучасних спільнотах, унаслідок чого вони відрізняються не просторово-часовою розмірністю, а площинами, що їх актуалізують. У такому аспекті гендерна проблематика виходить за межі доктрини фемінізму, оскільки зміщує акценти з проблеми визволення жінки у бік визволення людини кожного гендеру від патріархатного політичного домінування.

1. Аль-Каддафі М. Зелена книга. – Б.м.в. – 148 с.
2. Батлер Дж. Психика влади: теорії суб'єкції. – Харків: ХЦПГ; С.-Пб., Алетея, 2002. – 168 с.

3. Бодрийяр Ж. Реквием по масс-медиа // <http://www.socd.univ.kiev.ua/LOCAL/LIB/SOC/BODRIJAR/index.htm>.
4. Віденська декларація. – Розд.І. – Ст.8 // <http://ozis.kr.ua/domestic/vidkonv.html>.
5. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. – Л.: Літопис, 2000. – 324 с.
6. Делёз Ж. Одним манифестом меньше // Метафизические исследования: Альманах Лаборатории Метафизических Исследований при философском факультете Санкт-Петербургского государственного университета. – Вып. 14. Статус иного. – С.-Пб.: Алетея, 2000. – 340 с.
7. Доннелл Дж. Права людини, демократія та розвиток // Лібералізм: Антологія / Упоряд. О.Проценко, В.Лісовий. – К.: Смолоскип, 2002. – 1126 с.
8. Кімел М. Гендероване суспільство. – К.: Сфера, 2003. – 490 с.
9. Коннелл Р. На захист маскуліності // Незалежний культурологічний часопис "І". – 2003. – №27. – С.20.
10. Dell F. Feminism for Men. – Boston: Beacon Press, 1992. – 240 p.
11. Morgan R. Sisterhood is Powerful: An Anthology of Writings from the Women's Liberation Movement. – New York: Vintage. – 640 p.

O.SOROKOPUD

GENDER PARADIGM IN THE POLITICAL DISCOURSE

In the article the gender paradigm in the modern political discourse is a key issue of the research. The authors outlined specific ways of gender paradigm development that transform modern politics as well as political power in the discourses of non-democratic and democratic societies.

Key words: *gender, modern political discourse, paradigm, non-democratic and democratic societies.*

УДК 303.725.1
ББК 66.011.1

Ярослав Ярош

“ТРЕТІЙ СЕКТОР”: СПЕЦИФІКА, МІСЦЕ Й РОЛЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті аналізується участь “третього сектора” в системі громадянського суспільства та їхній внесок у процес державотворення. Необхідною умовою розвитку організацій є їх активна участь у державницькій діяльності. Обґрунтовується висновок, що творення громадянського суспільства в Україні тісно пов'язане з конкретними соціально-економічними та духовними можливостями суспільства.

Ключові слова: *рух, громадська організація, громадсько-політичний рух, громадянське суспільство, влада.*

Аналіз місця й ролі “третього сектора” в політичних процесах дає змогу виділити такі головні аспекти. По-перше, “третій сектор” усе

більше виступає суб'єктом політики, беручи все активнішу роль у формуванні та реалізації державної політики; по-друге, “третій сектор”

розглядається як суб'єкт політики, яким намагаються маніпулювати різні соціально-політичні сили; “третій сектор” усе більше бере участь у виробленні й апробації нових цінностей, відносин, моделей поведінки. Особливе значення має формування європейських цивілізаційних норм і стандартів культури.

Процес політичної соціалізації включає такі головні фактори формування “політичної людини”: родину, де відбувається ідентифікація політичних поглядів із батьками; навчальні заклади та підліткові групи, де проходить спілкування з викладачами й однокурсниками; через засоби масової інформації [1, с.241].

Найхарактернішими ознаками трансформаційних змін, що відбуваються, є зрушення в суспільно-політичній сфері. В Україні в останній час внесено кардинальні зміни у форми та методи державного управління, поглиблюється розбудова громадянського суспільства, а це вимагає нового формування відносин молодіжних об'єднань із політичною владою. Спроби політичної реформи, хоча й повільно, але ведуть до зростання ролі “третього сектора” в розробці й реалізації державної політики [7, с.3–32].

Демократизація українського суспільства дає змогу шляхом теоретичного аналізу виявляти на ранніх стадіях нові проблеми і вносити корективи в способи їх вирішення. Більшість аналітиків розглядає “третій сектор” як певну суспільну лабораторію, що “виробляє і апробує невідомі раніше цінності, відносини, культурні норми і приклади, моделі поведінки” [5, с.77].

Усе помітнішу роль відіграє “третій сектор” у суспільно-політичному житті. На відміну від політичних партій він не претендує на безпосередню участь у реалізації владних повноважень і не бореться за владу. Він включається в політичну діяльність у тій мірі, наскільки це необхідно для вирішення завдань, що лежать в економічній, соціальній, культурній, екологічній та інших сферах. Наявність складних проблем, які неможливо вирішити без влади, спонукає громадян до об'єднання, включає їх в орбіту політичних процесів [3, с.15–16].

Ступінь впливу “третього сектора” на політичні процеси різний, але все більш помітні тенденції до збільшення. У сучасних умовах загальної політизації суспільства жодне з таких об'єднань не може повністю відмежуватися від прямої або опосередкованої участі в політичному житті. Одне з головних завдань “третього

сектора” полягає у впливах на процеси прийняття політичних рішень органами державної влади й посилення тиску на владні структури на різних рівнях.

В українському суспільстві “третій сектор” виступає все більше активним суб'єктом політичного процесу. Він реалізує себе в специфічній суспільно-правовій атмосфері, яка істотно коригує його діяльність. Основний вплив на прояв суб'єктності й специфіку функціонування “третього сектора” здійснює політичний режим, методи і форми його реалізації.

Повнота спектра “третього сектора” та умови його функціонування є також визначальними індикаторами демократичності суспільства. Демократичне суспільство не лише декларує, але й реально гарантує права й основні свободи громадян. “Третій сектор”, разом із державними й партійними структурами, виступає важливим елементом соціально-політичної конструкції суспільства. У демократичних країнах він перебирає на себе широкі коло суспільних функцій, перетворюючись при цьому на невід'ємний структурний компонент суспільства.

У ході демократизації в Україні виникло чимало громадських об'єднань. За приблизними підрахунками фахівців у нашій державі тепер діє приблизно 5 тисяч асоціацій, союзів, фондів тощо.

Статус і принципи діяльності громадських об'єднань найбільш детально обумовлені Законом України “Про об'єднання громадян” від 16 червня 1992 року. Зокрема серед об'єднань громадян закон вирізняє політичні партії, рухи та громадські організації. Громадською організацією, відповідно до закону, вважається об'єднання громадян для задоволення й захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших загальних інтересів і потреб [2, с.106–108]. Найбільш поширеними серед структур “третього сектора” є: профспілки, об'єднання інвалідів, ветеранські, жіночі, молодіжні, дитячі, наукові, технічні, культурно-просвітницькі, спортивні, творчі спілки, добровільні товариства, фонди, різноманітні земляцтва тощо.

За роки існування незалежної української держави, незважаючи на складну політичну, соціально-економічну ситуацію в країні, “третій сектор” успішно розвивається, хоча загалом іще проходить етап свого становлення. Для цього зберігається ряд об'єктивних і суб'єк-

тивних причин. Аналіз конкретної ситуації підтверджує думку О.Корнієвського та В.Якушика про те, що нежиттєвими виявилися ті молодіжні формування, які були створені без належного опрацювання програми й визначення механізмів забезпечення життєдіяльності організації. Такі структури "третього сектора" "мали позасистемне походження, неузгоджене з об'єктивною логікою розвитку суспільно-політичних процесів" [4, с. 74].

Більшість організацій "третього сектора" не є первісно політичними, а чимало з них узагалі не виходить на рівень політики. Це найбільш характерно для організацій культурно-просвітницької та благодійницької спрямованості. Разом із тим, у "третьому секторі" України існують об'єднання, які ставлять перед собою першочергове вирішення політичних цілей. Саме ці організації виступають суб'єктами посередниками між членами груп і державою. Такі об'єднання, на відміну від інших, мають виразний політичний вимір, а їх активність спрямовується не лише на вирішення вузьких проблем, а й на широку політику. Вони тісно вплетені в політичний процес, тому що: по-перше, політика залишається домінуючою сферою розподілу суспільних цінностей; по-друге, специфічні інтереси через політику можуть бути виражені як загальні; по-третє, унаслідок загальної політизації суспільного життя навіть неполітичні проблеми переважно розв'язуються через владні політичні структури [6, с. 50–51].

Організації "третього сектора" як політичні об'єднання функціонують тоді, коли вони виконують суто політичні завдання або реалізують свої інтереси політичними методами. Однак, на відміну від політичних партій, вони не прагнуть безпосереднього завоювання влади, а намагаються переважно тиснути на владні структури, політичних діячів для прийняття потрібних їм рішень.

Аналізуючи сучасні суспільно-політичні процеси, можна прогнозувати, що чисельність, структурованість, ідеологічна визначеність організацій "третього сектора" в Україні буде зростати й надалі. В останній час масово створюються правозахисні організації. Це стимулюється тим, що Україна підписала важливі міжнародні угоди щодо захисту прав людини. З розвитком приватного підприємництва та загостренням проблем безробіття збільшується кількість організацій, що діють в економічній сфері.

На основі аналізу сутності, методів та особливостей функціонування структур "третього сектора" можна виділити такі типи:

- по-перше, організації, що об'єднують громадян за спільним ідейним спрямуванням;

- по-друге, високополітизовані організації. Вони переважно мають чіткі структури, орієнтуються на конкретну (найчастіше правлячу) партію. У багатьох країнах, особливо європейських, такі організації функціонують як секції або фракції. За їх допомогою партії готують для себе кадровий резерв, організовують вибори, референдуми, проводять масові акції;

- по-третє, організації, які не мають чіткої ідейно-політичної основи й займаються переважно вирішенням соціально-економічних, культурно-художніх, побутових проблем громадян. Такий тип організацій найбільш розповсюджений.

Організації "третього сектора" найчастіше виступають початковою стадією створення масових об'єднань і партій. При цьому вони можуть бути неоднорідними й формуватися на узагальнених поняттях, наприклад групи за інтересами, які ще не стали об'єднаннями й партіями, але мають близькі позиції і погляди, що дає змогу їм діяти спільно. Для "третього сектора" України характерна загальна розпорошеність, відсутність чіткої структуризації громадських об'єднань. В умовах розмитості суспільних орієнтирів вони не мають змоги успішно розвиватися.

Традиційна персоніфікація влади й публічних політиків, яка утвердилася в нашому суспільстві в попередні десятиліття і продовжує наростати, як показали парламентські вибори 2006 р., створює чималі труднощі для розвитку "третього сектора". Як відомо, політичний та громадський авторитет створюється роками, він спирається на конкретні й резонансні вчинки. На жаль, більшість публічних лідерів в Україні обстоює корпоративні, особисті інтереси й дуже рідко лобіює інтереси конкретних соціальних груп і верств. Незважаючи на це, "третій сектор" об'єктивно пом'якшує зростаючу заполітизованість і обмежує гегемоністську роль політики над громадянським суспільством.

Аналіз специфіки, місця й ролі "третього сектора" в політичних процесах дозволяє зробити висновок, що їх позиції не є завойованими раз і назавжди. Зростання ролі цих структур відбувається поступово, підтверджується шляхом

організаційного зміцнення й самоусвідомлення не лише їх активом, а й усім суспільством. Організовані структури “третього сектора” поступово стануть повноправними складовими політичного процесу лише в умовах демократичної української держави. Міжнародний і вітчизняний досвід переконливо свідчить, що швидкий ренесанс українського суспільства, входження в європейську й світову спільноту, можливий лише за активної участі “третього сектора” в політичних процесах, за умови активізації взаємодії політичного й громадянського суспільства.

1. Буяк В. Політична культура молоді як фактор еволюції українського суспільства // Актуальні проблеми внутрішньої політики. – 2004. – С.240–247.

2. Закон України “Про об’єднання громадян” // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №34. – С.121–132.

3. Конституція України: Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Просвіта, 1996. – 78 с.

4. Корнієвський О.А., Якушик В.М. Молодіжний рух та політичні об’єднання в сучасній Україні. – К.: Київське братство, 1997. – 248 с.

5. Молодь України за соціальний прогрес і злагоду в суспільстві: Зб. матеріалів конгресу української молоді 25–28 травня 1997 р. – К.: АТ Столиця, 1997. – 202 с.

6. Організаційно-нормативне забезпечення та досвід реалізації молодіжної політики на регіональному рівні: Наук. звіт / УкрНДІ проблем молоді; Керівник теми Я.Немирівський. – К., 1995. – С.50–54.

7. Практикум з політології / За ред. Ф.М.Кирилюка. – К.: Видавничий дім “Комп’ютерпрес”, 2003. – 622 с.

Y.YAROSH

“THIRD SEKTOR”: PECULIARITY, PLACE AND ROLE IN THE POLITICAL PROCESS

The article analyzes the development of movement in Ukraine and their contribution in a creation of a state building is defended. It is demonstrated, that the development subjectnees of affiliations in Ukraine is closely connected with the concrete socio-economic and spiritual capabilities of the society.

Key words: *movements, public organization, public movements, social-political movement, civil society, power.*